

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СУМІСНОСТІ ПОДРУЖНІХ ПАР

Мушкевич Мирослава Іванівна,

професор кафедри практичної психології та психодіагностики

Волинського національного університету імені Лесі Українки

<https://orcid.org/0000-0002-3268-5767>

Scopus Author ID: 57204589642

У статті обґрунтована актуальність теми дослідження особливостей психологічної сумісності подружньої пари, як чинника, який впливає на здоров'я, працездатність, ефективність взаємодії з соціумом, на функціональні та психоемоційні стани членів подружжя, задоволеність життям, тобто практично на усі суб'єктивні та об'єктивні показники діяльності індивідів. Висвітлено результати теоретичного аналізу проблеми вивчення подружньої сумісності як одного із найскладніших явищ соціально-психологічної науки, яке досі недостатньо досліджено. Досліджено особливості функціонування подружніх пар. Виділено основні концептуальні підходи до розуміння подружньої сумісності, які представлені у сучасних психологічних дослідженнях. Представлено результати емпіричного вивчення критеріїв сумісності подружньої пари. Охарактеризовано сумісні (гармонійні) та несумісні (дисгармонійні) стосунки між чоловіком та дружиною. Виявлено значущі розбіжності між групами пар з гармонійними, «перехідними» та дисгармонійними стосунками за багатьма емпіричними індикаторами. Вказано, що вищі значення виокремлених емпіричних показників більшою мірою характеризують пари з гармонійними стосунками. Середні та низькі рівні прояву виявилися притаманними для подружніх пар з «перехідними» та дисгармонійними стосунками. Виявлено, що рівень сумісності має сильні зв'язки з показниками, які характеризують гармонійні стосунки, а отже може розглядатися як інтегральний суб'єктивний показник їх гармонійності.

Ключові слова: психологічна сумісність, рівні сумісності, подружня пара, гармонійні стосунки, дисгармонійний шлюб, емоційні стани, задоволеність шлюбом.

Mushkevich Myroslava. Peculiarities of psychological compatibility of married couples

The article substantiates the relevance of the topic of research on the psychological compatibility of spouses, as a factor that affects health, work capacity, effectiveness of interaction with society, functional and psycho-emotional states of spouses, life satisfaction, that is, almost all subjective and objective factors. objective indicators of the activity of individuals. The results of the theoretical analysis of the problem of studying joint compatibility as one of the most complex phenomena of social-psychological science, which has not been sufficiently investigated so far, are highlighted. Peculiarities of the functioning of married couples have been studied. The main conceptual approaches to understanding joint compatibility, which are presented in modern psychological research, are highlighted. The results of an empirical study of the compatibility of a married couple are presented. Compatible (harmonious) and incompatible (disharmonious) relationships between husband and wife are characterized. Significant differences between groups of couples with harmonious, "transitional" and disharmonious relationships were revealed according to many empirical indicators. It is indicated that the higher values of the isolated empirical indicators to a greater extent characterize couples with harmonious relationships. Medium and low levels of manifestation appeared to be characteristic of married couples with "transitional" and disharmonious relationships. It was found that the level of compatibility has strong connections with indicators that characterize harmonious relationships, and therefore can be considered as an integral subjective indicator of their harmony.

Key words: psychological compatibility, levels of compatibility, married couple, harmonious relationship, disharmonious marriage, emotional states, satisfaction with marriage.

Постановка проблеми. Психологічна сумісність подружжя та сприятлива атмосфера у парі впливають на здоров'я, пра-

цездатність, ефективність взаємодії з соціумом, на функціональні та психоемоційні стани членів подружжя, задоволеність

життям, тобто практично на усі суб'єктивні та об'єктивні показники діяльності індивідів. Психологічна сумісність подружньої пари є одним із критеріїв успішності союзу й виступає умовою створення міцної та щасливої сім'ї.

Поняття подружньої сумісності у різних контекстах досліджувалось багатьма науками. Проблемою подружньої сумісності та її вплив на стабільність шлюбу займалися такі українські вчені як А. Балукова [1], Г. Кошонько [6], Є. Потапчук [1; 9], Р. Хавула [13] та інші. Психологічну сумісність подружжя та емоційну адаптацію у перші роки після одруження вивчали О. Бондарчук [3], О. Винославська [10], Н. Волянчук [10], Л. Ільків [4; 5], Г. Ложкін [10], Федоренко [11; 12]. Автори виокремили рівні та різновиди психологічної сумісності подружжя. Власну версію поняття подружньої сумісності запропонував відомий вчений К. Вітек [2].

Група вчених, таких як О. Винославська [10], Н. Волянчук [10], Г. Ложкін [10] та ін., досліджуючи тему сумісності, прийшли до висновку, що міжособистісна сумісність є одним із найскладніших явищ соціально-психологічної науки, яке ще недостатньо досліджено. Автори підкреслюють, що у соціальній психології міжособистісну сумісність розглядають, як сукупність психологічних особливостей партнерів, які сприяють позитивному спілкуванню та взаємній діяльності. Дослідники виокремлюють структурну та функціонально-рольову сумісність. Структурна сумісність проявляється в поєднанні темпераментів, характерів та індивідуально-особистісних якостей партнерів. Функціонально-рольова сумісність характеризується поєднанням уявлень та очікувань партнерів про міжособистісні ролі. Якщо рольові уявлення та очікування у партнерів збігаються, то вони мають високі шанси на побудову гармонійних та щасливих стосунків [10, с. 171–172].

Аналізуючи наукову літературу, група українських вчених, таких як Т. Дучимінська, Л. Магдисюк, М. Мушкевич, Р. Федоренко, прийшли до висновку, що не існує єдиного підходу щодо визначення поняття «психологічна сумісність». Автори вказують на те, що сумісність визначають як подібність або відмінність характерів, поглядів, звичок, які є взаємодоповнючими. З іншої

сторони під сумісністю розуміють процес взаємного узгодження. Однак дослідниці також зазначають, що неузгодженість «сценаріїв» провокує проблеми у сімейній взаємодії, та навпаки, подібність «сценаріїв» свідчить про подружню сумісність. Під сценарієм мається на увазі уявлення індивіда про певні типові ситуації. Це те, як кожен член сім'ї має свої уявлення про різні сторони подружнього життя: які функції виконувати в сім'ї, як розподіляти ролі, яким нормам поведінки надавати перевагу, які санкції використовувати при порушенні домовленості. Усі ці уявлення формуються протягом життя індивіда та їх організуючим моментом виступає сукупність сценаріїв повсякденного життя сім'ї [8, с. 27].

Своєю чергою, дослідниця подружньої сумісності Г. Кошонько додає, що сумісність є взаємним прийняттям партнер з комунікації та взаємній діяльності, що базується на найкращому поєднанні, яке може мати форму подібності або взаємодоповнення, ціннісній єдності, спільних соціальних установках, інтересах, мотивації, потребах, характерах, темпераментах і ритмах психофізіологічного реагування, а також інших важливих для спільної діяльності індивідуальних і психологічних характеристиках. Критеріями сумісності є характеристики високої безпосередньої задоволеності партнерів результатами комунікації й процесом взаємодії [6].

Також вчена вважає, що міжособистісна сумісність відображає можливість двох суб'єктів узгоджувати свою взаємодію і довгий час спокійно комунікувати один з одним, що зумовлено оптимальним поєднанням їх особистісних рис. При цьому сумісність може бути як зовнішньою, так і внутрішньою: зовні – у здатності людей довгий проміжок часу спілкуватися один з одним; внутрішньо – в узгодженості поведінки, емоцій, взаємин, і супроводжується взаємопізнанням і взаєморозумінням. На цьому Г. Кошонько не зупиняється і зазначає, що подружня сумісність, як здатність членів сім'ї узгоджувати свої дії, оптимізувати взаємостосунки в різних областях й видах спільної діяльності, утворює багато рівнів [6].

Провівши теоретико-емпіричне дослідження, вона виділяє такі чотири рівні подружньої сумісності:

1) духовна сумісність – характеризує узгодженість основоположних компонентів поведінки партнерів: установок, ціннісних орієнтації, потреб, інтересів, поглядів, оцінок, думок тощо;

2) персональна сумісність – характеризує відповідність структурно-динамічних особливостей партнерів: властивостей темпераменту, характеру, емоційно-вольової сфери: один з критеріїв персональної сумісності – безконфліктний розподіл міжособистісних ролей;

3) сімейно-побутова сумісність – узгодженість уявлень про функції сім'ї, узгодженість рольових очікувань та домагань при реалізації цих функцій;

4) фізіологічна сумісність – узгодження тілесного контакту, задоволеність від близькості [6, с. 155–156].

Не можемо також оминати бачення вітчизняного вченого І. Крамара, який стверджує, що поняття сумісності означає оптимальне поєднання характеристик суб'єктів, які включені до діяльності, в результаті чого вона виявляється продуктивною і буває особистою, соціальною та функціональною. Дослідник виділяє фізіологічну, психофізіологічну, психологічну та соціально-психологічну сумісність. Фізіологічна сумісність ґрунтується на статеві-вікових особливостях. Психофізіологічна сумісність проявляється на рівні темпераментів. Психологічна сумісність базується на основі особистих визначних рис, характерів, мотивів. Соціально-психологічна сумісність містить в собі сподівання, інтереси, ціннісні орієнтації [7, с. 51].

На думку О. Бондарчук, існують певні рівні міжособистісної сумісності партнерів: перший рівень – основа, що утворює психофізіологічну сумісність темпераментів партнерів. Низький рівень міжособистісної сумісності властивий парам, які мають однакові темпераменти (двом холерикам недостатньо витримки, парі, яка утворена з двох меланхоліків, – бадьорості, та енергії, двом флегматикам – ініціативності та швидкості, двом сангвінікам – послідовності у своїх діях).

Наступним рівнем міжособистісної сумісності є функціонально-рольова узгодженість, яка відображає відповідність структури, розуміння розподілу і прийняття

сімейних і міжособистісних ролей. Найвищим рівнем міжособистісної сумісності являється ціннісно-орієнтаційна єдність, яка виявляється в спільності сімейних цілей і цінностей [2].

За Є. Потапчуком, міжособистісна сумісність – це поєднання характерів, темпераменту, сексуальних установок та вподобань, інтересів, ціннісних орієнтацій, мотивів та потреб. Чим більше збігів, тим вищий рівень міжособистісної сумісності партнерів і тим більш гармонійними стосунки будуть в парі. Особлива увага акцентується на тому, що міжособистісні стосунки будуть гармонійними тоді, коли партнери зможуть задовольнити потреби та очікування один одного [9, с. 8].

Відомий спеціаліст з питань сім'ї та подружжя К. Вітек, розглядаючи передумови майбутньої подружньої сумісності та функційності, виділяв особливості, які свідчать про їх наявність: сексуальна гармонія; соціальна зрілість; здатність забезпечувати свою сім'ю; почуття обов'язку і відповідальності; самовладання і гнучкість; подібність подружжя за характером та інтелектом; сприятливі взаємини між батьками; відповідність матеріального рівня партнерів [2].

Таким чином, попри різноманітність підходів до визначення поняття подружньої сумісності, ми бачимо, що дослідження проблеми сумісності подружжя вимагає аналізу всієї сукупності багатоаспектних взаємозв'язків між чоловіком і дружиною, а критерій сумісності подружжя залежить від того, в контексті якої саме взаємодії у парі вивчається це питання. Через це проблема сумісності в сім'ї є багатогранною.

Кожне подружжя унікальне і являє собою неповторне поєднання темпераментів, характерів, установок, ціннісних орієнтацій, потреб, інтересів, поглядів, оцінок, думок, уявлень про функції сім'ї, рольових очікувань, домагань при реалізації сімейних функцій тощо. Вдале поєднання усіх цих компонентів є основою для побудови гармонійних та міцних стосунків молоді пари.

Очевидно, що не існує ідеальної моделі подружньої пари, де досконало поєднуються усі елементи «головоломки», але, маючи уявлення про кожен критерій сумісності, проаналізувавши стан справ

на кожному рівні, можна знайти причину непорозуміння у подружжі й усунути їх частково чи повністю. Тим самим побудувати таку модель, таку ієрархію рівнів, яка полегшить емоційні страждання та труднощі, допоможе досягти благополуччя подружжя в цілому і кожного з партнерів зокрема.

Аналіз теоретичної літератури допоміг нам виділити основні критерії психологічної сумісності подружніх пар: ціннісно орієнтаційна єдність (узгодженість сімейних цінностей); збалансованість автономності залежності шлюбних партнерів (міра автономності); гнучкість сімейних ролей (рівень емоційної підтримки одне одного); задоволеність стосунками (шлюбом) як суб'єктивний інтегральний показник їх сумісності (показник задоволеності шлюбом).

Метою дослідження є аналіз особливостей та визначення рівня психологічної сумісності подружжя.

Матеріали й методи дослідження. Як основні методи роботи, були використані: бесіда, анкетування, тестування. Характеристика методичного інструментарію дослідження обґрунтована доцільністю його використання в процесі дослідження особливостей психологічної сумісності шлюбних партнерів.

Дослідження проводилось протягом продовж 2022–2023 років на базі Психологічно-консультативного центру в місті Луцьку та на базі психодіагностичної лабораторії при кафедрі практичної психології та психодіагностики Волинського національного університету імені Лесі Українки в місті Луцьку. Вибіркову сукупність склали 28 подружніх пар, серед яких 50% жінок і 50% чоловіків. Досліджені пари були віком 25–35 років та мали стаж шлюбу 5–10 років.

На початковому етапі, з метою дослідження якості вибірки було застосовано психологічне *анкетування*. Анкета містила питання про вік, сімейний стаж, місце проживання, умови проживання (окремо, з батьками, гуртожиток, проживають на відстані), освітній рівень, види діяльності, матеріальний стан, тип стосунків подружжя (гармонійний, дисгармонійний). Відповіді на питання анкети мали на меті також з'ясувати додаткові обставини

життя подружжя, які можуть впливати на сумісність та задоволеність шлюбом.

Не менш важливий та інформативний метод – *бесіда*, яка покликана краще вивчити ситуацію в парі. Основне в бесіді – встановлення контакту психолога з респондентом; завоювання довіри, як експерта й гаранта конфіденційності; виявлення ставлення кожного члена подружжя до ситуації в парі та визначення його ролі в обставинах, що склалися; збір достатньої інформації як про самих досліджуваних, так і про їхнє мікросоціальне оточення; з'ясування важливої інформації про подружжя: інтереси, здібності, рівень розвитку, особливості характеру, поведінки, взаємовідносини в парі. Бесіда має на лише діагностичну цінність, а й передбачати психологічний вплив на респондентів за допомогою запитань та спеціальних завдань, інтерпретацій. У процесі бесіди має велике значення її психоедукативна роль.

Психологічне вивчення сумісності подружніх пар передбачало достатнього залучення діагностичних методик у межах кожного методу. У зв'язку з цим, а також враховуючи зв'язок з діагностичними завданнями дослідження, було використано стандартизовані методики. З метою отримання об'єктивних результатів під час вивчення особливостей психологічної сумісності подружніх пар, було відібрано методики, що відповідали досліджуваним завданням, параметрам, принципам, функціям діагностики, а також принципам валідності та надійності.

Так, психологічна сумісність шлюбних партнерів досліджувалась за допомогою тесту на подружню сумісність О. Добровича. Опитувальник складається з 16 запитань, які дозволяють визначити характерологічний аспект сумісності подружжя. У відповідях чоловіка та дружини окремо один від одного було підсумовано бали з парних та непарних питань. Потім підраховано різницю між їх «парними» й «непарними» сумами балів та отримані результати зіставлено з таблицею відповідей, яка демонструє рівень сумісності партнерів між собою. В результаті тестування серед подружніх пар було виявлено такі результати сумісності: 1) гармонійні пари зі схожими характерами; 2) гармо-

нійні пари, що гарно доповнюють один одного; 3) подружжя, що можна назвати гармонійними, але між чоловіком та жінкою неминучі з'ясування стосунків через «різні характери»; 4) пари, які у стосунках мають певні складнощі, але такі, що легко долаються; 5) сім'ї, що у своїх стосунках мають певні складнощі, які можливо подолати, але з плином часу; 6) чоловік та жінка є різними людьми, але вони вміють швидко дійти згоди; 7) подружжя є складною парою. Для зручності аналізу результатів ми виділили окремо пари, що є гармонійними подружжями (3 бали); подружжя, що мають певні складнощі у стосунках (2 бали); та складні сімейні пари (1 бал).

Збалансованість автономності партнерів, залежності один від одного – є одним з показників сумісності подружньої пари. Цей показник гармонійності чи дисгармонійності стосунків вимірювався за допомогою проєктивної методики Е. Ейдемільера «Сімейна соціограма». Ця методика дозволила партнерам за невеликий проміжок часу, знаходячись в ситуації «тут і тепер», схематично відобразити взаємини в їхній парі, а потім обговорити результати. При аналізі результатів тестування були використані критерії авторів методики: 1) кількість членів родини, що потрапили в площу кола; 2) розташування кіл відносно один одного; 3) величина кіл; 4) дистанція між окружностями. Проте, враховуючи завдання нашого дослідження, для визначення ступеня автономності або залежності партнерів у парі, ми робили акцент насамперед на аналіз відстані між колами, якими партнери зобразили себе на малюнку.

У результаті, було виявлено чотири варіанти відповідей-зображень: 1) значна відстань між колами (коло «Я» та коло «Партнер»), що означає емоційну відчуженість партнерів (1 бал); 2) коло «Я» знаходиться поруч з колом «Партнер» без злипання, що демонструє автономність чоловіка та дружини (3 бали); 3) повне або часткове злипання кіл «Партнер» та «Я» в обох членів подружжя, що означає надмірну залежність один від одного (1 бал); 4) різні зображення подружжя: велика відстань у жінки та наявність злипання кіл на малюнку чоловіка (і навпаки), що

засвідчує автономність одного з партнерів та надмірну залежність іншого (2 бали). Слід зазначити, що найбільш гармонійним для подружжя являється ситуація певної автономності партнерів, що дає широкі можливості особистісного розвитку, як чоловіка, так і жінки.

Результати дослідження. Досліджуючи показник подружньої сумісності партнерів, ми взяли за основу тесту на подружню сумісність О. Добровича. Після підрахунку різниці між «парними» й «непарними» сумами балів чоловіка та дружини отримані результати зіставлено з таблицею відповідей, яка демонструє рівень сумісності партнерів між собою. Проаналізувавши результати тесту на подружню сумісність, анкетування та результати проведення бесід з подружжями, ми розподілили пари на гармонійні (функційні), негармонійні (дисфункційні) або перехідні (псевдофункційні). Під гармонійними стосунками маються на увазі ті, які постійно вдосконалюються, тому що партнери прагнуть до самопізнання й пізнання іншого; в яких є рівноправне партнерство, метою якого є персональний розвиток кожного як особистості; партнери у парі здатні до рефлексії. Враховувались також схожість смаків та інтересів у різних сферах життя (соціальної, психологічної, сексуальної, сімейно-побутової тощо).

На противагу гармонійним стосункам, до дисгармонійних пар було віднесено союзи, яким властива інертність, ригідність стосунків. Випадково сформований стиль спілкування у парі зафіксувався у певний період життя й на багато років залишався незмінним. Особливістю взаємин дисгармонійних (дисфункційних) пар є конфліктність, напруженість, відчуженість.

Відтак, 46% сімей (13 подружніх пар) мали високий рівень сумісності, що дало нам можливість віднести подружні діади до таких, що мають гармонійні стосунки. Низький рівень, тобто, наявність дисгармонійних стосунків виявився у 14% чоловіків та жінок (4 подружніх пари). Своєю чергою, 40% опитуваних (11 пар) отримали результати, які свідчать про середній рівень сумісності в парі (складні сімейні пари), а стосунки можна назвати «перехідними» (табл. 1).

Таблиця 1

Результати дослідження подружньої сумісності партнерів за методикою «Тест на подружню сумісність О. Добровича» (% , N=28)

Рівень сумісності партнерів	Показник
Гармонійні подружжя	46
Подружжя, що мають певні складнощі у стосунках	40
Складні сімейні пари	14

За допомогою проєктивної методики Е. Ейдемільера «Сімейна соціограма», ми виміряли ступінь автономності партнерів у досліджуваних подружніх парах як показник гармонійності стосунків у парі (табл. 2). Грунтуючись на інтерпретації відстані між колами «Я» та «Партнер» методики «Сімейна соціограма», велика відстань означає емоційну відчуженість та байдужість один до одного; злипання кіл – симбіотичний зв'язок, низьку диференційованість; наявність різних варі-

антів малюнків в подружжі – середній рівень автономності в парі. Виявлено, що загальна вибірка подружніх пар за результатами виконання методики розділилася на три групи. Так, 8 пар (31%) зобразили на своїх малюнках кола «Я» та «Партнер» або на значній відстані один від одного, або у вигляді майже повного накладання одне на одного. Для їх стосунків характерний низький рівень автономності, що виявляється у в «симбіозі» або відчуженості партнерів.

Таблиця 2

Результати дослідження ступеня автономності у подружніх парах за методикою «Сімейна соціограма» (% , N=28)

Рівень сформованості автономності партнерів	Усього досліджуваних пар	Показник
Низький рівень (відчуженість обох партнерів або їх надмірна згуртованість)	8	29
Середній рівень (автономність одного та надмірна прив'язаність іншого)	11	39
Високий рівень (автономність обох партнерів)	9	32

Таблиця 3

Показники різних рівнів емоційної автономності або залежності подружніх пар (за методикою Е. Ейдемільера «Сімейна соціограма», N=28,%)

Рівень	1 група (сім'ї з дисгармонійними стосунками)		2 група («перехідні сім'ї»)		3 група (сім'ї з гармонійними стосунками)	
	Усього досліджуваних пар (n=4)	Показник у %	Усього досліджуваних пар (n=13)	Показник у %	Усього досліджуваних пар (n=10)	Показник у %
Низький	2	50	5	39	1	10
Середній	1	25	6	46	2	20
Високий	1	25	2	13	7	70

Проаналізувавши вплив сумісності подружжя на задоволеність шлюбом, ми побачили, що 80% пар з гармонійними стосунками підтвердили високий рівень задоволеності своїм шлюбом, середній рівень задоволеності виявився у 10% (1 пара),

для решти 10% (1 пара) сімей з гармонійними стосунками виявився характерним низький рівень задоволеності шлюбом. У групі пар з «перехідними» стосунками притаманний середній рівень задоволеності шлюбом – 62% сімей, і тільки 23% –

високий рівень задоволеності шлюбом, тоді як для 15% – низький рівень задоволеності союзом. Більшість подружніх пар з дисгармонійними стосунками показала схильність до низького рівня задоволеності шлюбом: 50%. Середній рівень задоволеності шлюбом виявився характерним для 25% (1 пара), в свою чергу 25% (1 пара) подружніх пар з дисгармонійними стосунками продемонстрували високий рівень задоволеності шлюбом.

Висновки. Сумісність подружньої пари розглядається як сукупність психологічних особливостей партнерів, які сприяють позитивному спілкуванню та взаємній діяльності. Якщо рольові уявлення та очікування у партнерів збігаються, то вони мають високі шанси на побудову гармонійних та щасливих стосунків.

Сумісність у подружній парі будується на основі рівноправних, емпатично-наповнених сімейних взаємин, які мають на меті персональний розвиток кожного члена подружжя як особистості та сім'ї як цілісної системи, що постійно вдосконалюються шляхом взаємопізнання. Основними критеріями сумісності виділено: баланс між особистісною автономністю та залежністю подружжя; гнучкість сімейних ролей; ціннісно-орієнтаційну єдність; емпатичну наповненість стосунків подружжя.

Емпірично досліджено та охарактеризовано сумісні (гармонійні) та несумісні (дисгармонійні) стосунки між чоловіком та

дружиною. У результаті емпіричного дослідження стосунків подружжя були виявлені значущі розбіжності між групами пар з гармонійними, «перехідними» та дисгармонійними стосунками за багатьма емпіричними індикаторами. Зокрема, за рівнями сформованості ступеня автономності у подружніх парах, рольової адекватності, за ступенем узгодженості сімейних цінностей, за ступенем підтримки партнера в подружніх парах, та їх задоволеності шлюбом.

Вищі значення виокремлених емпіричних показників більшою мірою характеризують пари з гармонійними стосунками. Середні та низькі рівні прояву виявилися притаманними для подружніх пар з «перехідними» та дисгармонійними стосунками. Виявлено, що рівень сумісності має сильні зв'язки з показниками, які характеризують гармонійні стосунки, а отже може розглядатися як інтегральний суб'єктивний показник їх гармонійності.

Подальші напрямки науково-дослідної роботи вбачаємо у вивченні взаємозв'язку й механізмів взаємовпливу гармонійних стосунків подружжя на решту аспектів життєдіяльності індивіда: виховання дітей, кар'єрне зростання, особистісний розвиток тощо. Необхідною є подальша розробка та впровадження просвітницьких та психологічних технологій розвитку гармонійних сімейних стосунків, мета яких – збереження та зміцнення інституту сім'ї в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балуківа А.І., Потапчук Є.М. Чинники міжособистісної сумісності майбутніх шлюбних партнерів. *Соціальна психологія. Юридична психологія*, 2021. Вип. 24. Т. 2. С. 167–171.
2. Волошок О.В. Соціально-психологічні чинники задоволеності шлюбом осіб періоду ранньої дорослості. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 3. 2019. URL: <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/477/445>.
3. Вяткіна В.Р., Пасько К.М. Актуальні проблеми студентської родини в умовах суспільних криз. *IV Міжнародній науковопрактичній конференції для студентів та молодих учених «Європейський університет: імідж, мобільність та соціальні перспективи»*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С. 133–135.
4. Ільків Л.А., Теслюк В.М. Психологічні чинники сумісності в подружніх парах. *Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції з міжнародною участю*. Київ: НУБіП України. С. 75–76.
5. Ільків Л.А., Теслюк В.М. Феномен подружньої сумісності: поняття та якісний зміст. *Colloquium-journal. Psychological sciences*. № 31(118), 2021. С. 11–13.
6. Кошонько Г.А. Теоретичні засади дослідження подружньої сумісності як психологічного феномена. *Теорія і практика сучасної психології*, 2019. № 2. С. 155–160.

7. Крамар І. Сумісність як фактор успішного функціонування колективу. *Матеріали II Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання»*. Тернопіль, 2009. Том 2. С. 51.

8. Мушкевич М.І., Федоренко Р.П., Магдисюк Л.І. Психологія молоді сім'ї : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 308 с.

9. Потапчук Є.М. Психологічна діагностика шлюбного потенціалу та міжособистісної сумісності з партнером. *Довідник сімейного психолога*. Хмельницький, «PolyLux design & print», 2020. 36 с.

10. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / О.В. Винославська, Н.Ю. Волянчук, Г.В. Ложкін та ін. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 252 с.

11. Федоренко Р.П. Аналіз психологічних особливостей подружньої зради на різних стадіях функціонування сім'ї. *Психологія: реальність і перспективи*. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. С. 147–153.

12. Федоренко Р.П. Психологія сім'ї : навч. посіб. Вид. 2-ге, змін. та доповн. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 480 с.

13. Хавула Р. Психологічні особливості подружньої сумісності. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Посвіт, 2012. Вип. 3 С. 258–267.

REFERENCES:

1. Balukova, A.I., & Potapchuk, Y.M. (2021). Chynnyky mizhosobystisnoyi sumisnosti maybutnikh shlyubnykh partneriv. [Factors of interpersonal compatibility of future marriage partners]. *Sotsial'na psykholohiya. Yurydychna psykholohiya*. 24. T. 2. S. 167–171. [In Ukrainian].

2. Voloshok, O.V. (2019). Sotsial'no-psykholohichni chynnyky zadovolenosti shlyubom osib periodu rann'oyi dorosl'osti [Socio-psychological factors of satisfaction with marriage of persons in the period of early adulthood]. *Naukovyy visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu*. 3. Retrieved from: <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/477/445> [In Ukrainian].

3. Vyatkina, V.R., & Pas'ko, K.M. (2020). Aktual'ni problemy student-s'koyi rodyny v umovakh suspil'nykh kryz [Actual problems of the student family in the conditions of social crises]. *IV Mizhnarodniy naukovopraktychniy konferentsiyi dlya studentiv ta molodykh uchenykh «Yevropeys'kyy universytet: imidzh, mobil'nist' ta sotsial'ni perspektyvy»*. Sumy: Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka. S. 133–135. [In Ukrainian].

4. Il'kiv, L.A., & Teslyuk, V.M. (2021). Psykholohichni chynnyky sumisnosti v podruznykh parakh. [Psychological factors of compatibility in married couples]. *Materialy Vseukrayins'koyi student-s'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi z mizhnarodnoyu uchastyu*. Kyiv: NUBiP Ukrayiny. S. 75–76. [In Ukrainian].

5. Il'kiv, L.A., & Teslyuk, V.M. (2021). Fenomen podruzhn'oyi sumisnosti: ponyattya ta yakisnyy zmist. [The phenomenon of marital compatibility: concepts and qualitative content]. *Colloquium-journal. Psychological sciences*. 31(118). S. 11–13. [In Ukrainian].

6. Koshon'ko, H.A. (2019). Teoretychni zasady doslidzhennya podruzhn'oyi sumisnosti yak psykholohichnoho fenomena. [Theoretical foundations of the study of marital compatibility as a psychological phenomenon]. *Teoriya i praktyka suchasnoyi psykholohiyi*. 2. S. 155–160. [In Ukrainian].

7. Kramar, I. (2009). Sumisnist' yak faktor uspishnoho funktsionuvannya kolektyvu. [Compatibility as a factor of successful team functioning]. *Materialy II Vseukrayins'koyi student-s'koyi naukovo-tekhnichnoyi konferentsiyi «Pryrodnychi ta humanitarni nauky. Aktual'ni pytannya»*. Ternopil'. Tom 2. S. 51. [In Ukrainian].

8. Mushkevych, M.I., Fedorenko, R.P., Mahdysyuk, L.I., & Duchymins'ka, T.I. (2018). *Psykhohohiya molodoyi sim'yi: monohrafiya*. [Psychology of a young family: a monograph]. Luts'k: Vezha-Druk. 308 s. [In Ukrainian].

9. Potapchuk, YE.M. (2020). Psykholohichna diahnostyka shlyubnoho potentsialu ta mizhosobystisnoyi sumisnosti z partnerom. [Psychological diagnosis of marriage potential and interpersonal compatibility with a partner]. *Dovidnyk simeynoho psykholoha*. Khmel'nyts'kyy : «PolyLux design & print». 36 s. [In Ukrainian].

10. Sotsial'na psykholohiya: navch. posib. dlya zdobuvachiv stupenya bakalavra: O. V. Vynoslavs'ka, N. YU. Volyanyuk, H. V. Lozhkin ta in. [Social psychology: education. manual for bachelor's degree holders]. 2019. Kyiv: KPI im. Ihorya Sikors'koho. 252 s. [In Ukrainian].

11. Fedorenko, R.P. (2018). Analiz psykholohichnykh osoblyvostey podruzhn'oyi zrazy na riznykh stadiyakh funktsionuvannya sim'yi. [Analysis of psychological features of adultery at different stages of family functioning]. *Psykholohiya: real'nist' i perspektyvy*. Luts'k: Vezha-Druk. S. 147–153. [In Ukrainian].

12. Fedorenko, R.P. (2021). Psykholohiya sim'yi: navch. posib. [Psychology of the family: teaching manual]. Vyd. 2-he, zmin. ta dopovn. Luts'k: Vezha-Druk. 480 s. [In Ukrainian].

13. Khavula, R. (2012). Psykholohichni osoblyvosti podruzhn'oyi sumisnosti. [Psychological features of marital compatibility]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk: mizhvuzivs'kyi zbirnyk naukovykh prats' molodykh uchenykh Drohobys'tkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Drohobych: Posvit. Vyp. 3 S. 258–267. [In Ukrainian].